

relationer. Anskuelsesmulighederne på Skovgaards arbejder er ikke udtømte af det hidtil publicerede om denne produktion.

Lars Dybdahl

Knud Bidstrup: Ebenezers disciple. Fra dansk byplanlægnings pionertid. (Dansk Byplanlaboratorium, 1971). 71 s.

I anledning af sit 50 års jubilæum har Dansk Byplanlaboratorium udsendt dette af omfang beskedne skrift, der under ni overskrifter i et letlæst sprog redegør for de væsentligste sider og resultater af byplanlaboratoriets historie og virke. Som titlen hentyder til, er det især de engelske ideer, der også i Danmark blev stærke påvirkere og igangsættere ved byplanlægningstanken herhjemme. Såvel Ebenezer Howard som Raymond Unwin og Patrick Geddes blev primære inspirationskilder for danske planlægninger.

Et væsentligt og spændende materiale antydes flere steder, ikke mindst i afsnittene om de danske pionerer omkring århundredskiftet. Imidlertid er der kun tale om korte præsentationer; en karakteristik, der for øvrigt går på det meste i skriftet, som til gengæld er klart og præcist i sin fremlæggelse.

Dansk Byplanlaboratoriums fortsatte betydning nu, hvor planlægningstanken er almindelig accepteret, afhænger af, i hvor stor udstrækning det ved forskellige agitationsformer kan forstærke miljøbevidstheden i befolkningen. Såvel laboratoriet som forfatteren er klar over dette problem, der præsenteres som bogens afslutning.

Lars Dybdahl

Kaj Aalbæk-Nielsen: Historie. Struktur og eksistens. (Munksgaard, 1970). 163 s.

Den røde tråd i denne bog, hvis forfatter har sit teoretiske ståsted i fransk eksistentialistisk filosofi, synes at være en søgen efter en acceptabel begrundelse for historisk virksomhed i vor tid.

Når det forekommer en smule vanskeligt at finde en entydig linje i bogen, hænger det muligvis sammen med, at den er bragt til veje ved sammenstilling af artikler og foredrag fra forfatterens hånd gennem ca. 10 år. Disse er suppleret med nogle indledende og afsluttende historiefilosofiske overvejelser samt med en refererende indføring i henholdsvis Jean-Paul Sartres, Claude-Levi-Straus og Michel Foucaults filosofiske anskuelser, for så vidt disse har relevans for historien. Denne indføring imødekommer utvivlsomt et behov hos danske læsere. Forfatterens egne teoretiske afsnit er af en rent essayistisk karakter; andre synspunkter, som forfatteren vender sig imod, citeres ikke exakt, hvorfor det kan findes vanskeligt at begribe, nøjagtigt hvor kritikken sættes ind.

Det synes at stå fast, at Aalbæk-Nielsen vender sig mod idealet om at skrive historien »wie es eigentlich gewesen«, thi fortidens begivenheder er slet ikke blevet oplevet som adskilte begivenheder af fortidens mennesker. Begivenhederne er et resultat af historikerens strukturering af et i sig selv meningsløst og kaotisk kompleks af alle slags faktorer. Strukturens udseende afhænger da af den begrebsmæssige ramme, hvormed historikeren griber ind i kaos, dvs. historikeren skaber historien; den eksisterer ikke uden ham og hans kategorier. Forfatterens anliggende er nu, så vidt

undertegnede forstår ham, at vor tids historiker ikke anstændigvis kan lade sig lede af andre kategorier end dem, der opstår ved den skaberakt, hvorved han engagerer sig i udformningen af fremtiden. »I sin fornyede form vil historieskrivningen blive identisk med en debat om fremtidens udformning« hedder det mod slutningen af bogen. Derfor må den vel i hvert fald tolkes som en opfordring til historikerne om at engagere sig i dagens problemer, hvorimod der ikke synes at være fremført nogen indlysende argumentation for, at det er umagen værd at beskæftige sig med fortiden overhovedet, hvis det er rigtigt, at den alene er et produkt af vor nutidige eksistens.

Dette hænger måske sammen med, at forfatteren i sin kritik af det Ranneske historieideal (som jo dog ingen hylder i vore dage), synes at se helt bort fra fortidens efterladenskaber, hvorpå den strukturerende historiker arbejder.

Helge Paludan

Niels Skyum-Nielsen, Hans-Christian Eisen og Kaare Rübner Jørgensen: Filmen de fem år. Skoleudgaven. Billed- og lydside. En kildekritisk gennemgang (Nationalmuseet, Gyldendal 1970). 190 s.

De såkaldte historiske dokumentarfilm er takket være fjernsynet kommet til at spille en meget stor rolle for formidlingen af historisk oplysning i det moderne samfund. Man mindes gennem de seneste år at have set både enkeltfilm og serier med originale filmoptagelser af vort århundredes dramatiske hændelser rundt om på kloden. Historikere, der er vant til at måtte leve med en betydelig distance til forskningsobjekterne, føler ved sådanne lejligheder at måt-

te iagttage en vis andagt, når selve den levende historie panorerer over skærmen. Det spørgsmål melder sig da ofte for tilskueren, om de mange optagelser alle kan være autentiske.

I den foreliggende bog har professor Skyum-Nielsen med to historiestuderende som medarbejdere taget en dansk film inden for genren op til grundig analyse. Om end emnet således er behandlingen af en bestemt film, »De fem år«, der oprindeligt blev produceret i 1955, men i 1960 forkortet med 40 pct. til en skoleudgave, er imidlertid sigtet med bogen af en bevidst videre rækkende karakter. Skyum-Nielsen tænker sig især bogen som hjælpemiddel for lærere, der ønsker at benytte filmen om besættelsestiden i undervisningen og håber gennem sin påvisning af fejl, der kan begås, og tricks, der kan benyttes, at »have tilført filmen en ny kvalitet – i hvert fald for den pædagog, som vil gå videre med filmkritik på andet historisk materiale.«

Hovedafsnittet i bogen udgøres af ikke mindre end 928 billeder nemlig et fra hvert af de klip, filmen er sammensat af. Parallelt hermed gives filmens lydside, dvs. hele speaker teksten samt omtale af musik og andre lydeffekter. Samtlige disse klip har forfatterne gennemgået med henblik på at fastslå, hvornår de er blevet til, hvor de stammer fra, hvad de giver etc. Resultatet af denne analyse publiceres i form af en typografisk stjerne ud for klip, der i filmen er tids- eller indholdsmæssigt fejlplaceret, og en firkant ud for klip, der viser sig at stamme fra tiden efter krigen eller endog at være rekonstruktioner. Det er indlysende, at der i mange tilfælde bag et enkelt sådant typografisk tegn ligger en meget omfattende forskningsindsats.

Af filmens 928 klip får 81 stjer-